СОКОЛОВ В.В.
(Запорізький нац. ун-т)

ГЛОБАЛЬНА ФІНАНСОВА КРИЗА ЯК МАКРОЧИННИК ПОПОВНЕННЯ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

В епоху інформаційної революції та глобалізації англійська мова набуває якостей "лінгва франка" та переживає бурхливий розвиток, щороку істотно поповнюючи свій вокабуляр [Зацний 1997, с. 3]. Вчені вважають, що саме екстралінгвальні процеси є тим фактором, що впливає на так званий "неологічний бум" [Зацний 1999, с. 232; Клименко 1999, с. 19]. Взагалі, розвиток англійської мови як динамічної системи, на наш погляд, характеризується істотним впливом на неї суспільно значущих подій, явищ, процесів. Ми вважаємо, що поповнення вокабуляру англійської мови можна розглядати крізь призму синергетичної методології. В такому разі ми висуваємо припущення, що згадані вище події, явища, процеси виступають своєрідними атракторами, які на деякий час притягують до себе мовний узус. Це підтверджується спостереженнями за активністю мовної системи яка маніфестується через засоби масової інформації, Інтернет тощо. Таким чином на певний проміжок часу, поки є актуальним цей атрактор, узус англійської мови характеризується детермінологізацією, вживанням вузькоспеціальних термінів, лексичних та семантичних неологізмів, оказіоналізмів притаманних саме цьому атрактору.

Метою цієї статті є дослідження впливу глобальної фінансової кризи як екстралінгвального макрочинника на сучасну англійську мову в контексті "вербокреативних" процесів [Єнікеєва 2006, 74] і крізь призму синергетичної методології дослідження лінгвальних одиниць. **Об'єктом** дослідження є процеси поповнення словникового складу англійської мови у сфері фінансів та економіки, а **предметом** – особливості їх створення, функціонування та узуалізації.

Одним з таких синергетичних атракторів стала глобальна фінансова криза (*global financial crisis, credit crisis, global economic downturn – B.C.*), що зародилася у 2007 році внаслідок краху американського іпотечного ринку (*subprime mortgage crisis*), зруйнувала потужні фінансові інституції, змінила світ і притягнула до себе мовний узус англійської мови. Взагалі, за підрахунками окремих лексикографів, в 2008 році англійська мова отримала більше 100 нових одиниць, певна частина з яких так чи інакше пов'язані з глобальною фінансовою кризою.

Внаслідок зфокусованості всіх ЗМІ на фінансовій кризі терміни, що були вузькоспеціальними (*subprime mortgage, liquidity, derivatives, discount rate тощо*) і вживалися лише в економічному дискурсі, стали більш вживаними, тому що фінансова криза зачепила всі верстви населення, спричинила масове безробіття і скорочення заробітних плат, привернула увагу всього суспільства. Актуальність цих проблем призвела до швидкого засвоєння цих термінів носіями мови. Тобто має місце так звана детермінологізація [Зацний 1999, с. 167]. Окрім того, ми констатуємо підвищення валентності деяких фінансових термінів, особливо це стосується лексеми *subprime,* "такий що відноситься до кредитування непершокласних позичальників" (*subprime market, subprime solution, subprime snafu, subprime collapse, subprime lending, subprime mess тощо*):

*Mr Paulson's attitude to the **subprime mess** has, to put it charitably, evolved over the past few months (Economist, Dec. 06, 2007).*

*The **subprime collapse**, in part caused by loose lending restrictions, has motivated lenders to crack down on credit to weed out risky loans and prevent foreclosures (US News And World Report, Jun. 07, 2007).*

Ініціатива керівництва США по допомозі підприємствам, що знаходяться в скрутному стані отримала назву *TARP (Troubled Assets Relief Program)*. Цей акронім на поточний момент отримав статус центра лексико-фразеологічної парадигми: *tarp cash, TARP bill, TARP funds, TARP money, tarp applications: Among legislators who've tried to help a local bank get cash from the* ***Troubled Asset Relief Program*** *is one who had a lead role in drafting the* ***TARP bill****, Rep. Barney Frank of Massachusetts, chairman of the House Financial Services Committee. The bank he went to bat for ultimately did get* ***TARP cash*** (Wall Street Journal, Jan. 24, 2009).

Нами зафіксовано декілька неологізмів фразеологічного характеру у сфері економіки на період існування фінансової кризи. Так, грошова допомога підприємствам зараз також вербалізується за допомогою фраземи *stimulus package,* що утворилася в наслідок еліпсу від словосполучення *economic-stimulus package:*

Proposed spending in the U.S. Senate's ***stimulus package*** *includes $3 billion more for health information technology than that proposed by the U.S. House, a summary released Friday by the Senate Appropriations Committee shows (Wall Street Journal, Jan. 24, 2009).*

Словосполучення *jingle mail* позначає практику надсилання в конверті ключей від приватного помешкання назад до компанії що надала іпотечний кредит у зв'язку з тим, що людина не в змозі надалі виплачувати чергові внески. Зазначимо, що одиницю створено на основі метонімізації ономатопеїчного компонента *jingle* ("дзинчати").

Jingle mail *is a growing phenomena in the United States, which is a direct result of the foreclosure crisis (About.com, April 30, 2008).*

Компанією HCL Finance для одного зі своїх фінансових продуктів було створено словосполучення *Ninja loan*, для позначення ризикових кредитів типу *subprime* що надаються ненадійним клієнтам. Акронім *Ninja* (No income, No job, No assets) має конотативне іронічне забарвлення і позначає клієнта, що зникає як японський ніндзя з очей кредиторів. Треба зазначити, що слово виникло ще на початку XXI століття, але набуло популярності під час теперішньої фінансової кризи тому що саме ці кредити привели до краху американського іпотечного ринку, який спричинив всесвітній колапс:

In the land of free enterprise, taxpayers now effectively own two huge mortgage companies (Fannie Mae and Freddie Mac), have a huge share in an insurance company (AIG) and an untold number of those ***ninja loans*** (The West Australian, Sep. 22, 2008).

Для позначення іпотечних кредитів із гнучкими процентними ставками, що змінюються вгору так швидко, що позичальник не в змозі платити за цим кредитом, було винайдено неологізм *exploding ARM*, де *ARM* це акронім (*adjustable-rate mortgage*):

Exploding ARMs *feature low initial "teaser" rates that reset after two or three years at much higher levels that can run past 10 percent (CNN Money, Apr. 18, 2007).*

Словосполучення *credit crunch*, яке позначає умови, в яких стає важко отримати банківський кредит через скорочення кредитування чи через жорсткіші умови кредитування, призвело до появи композитного дієприкметника *credit-crunched*, що позначає людину яка через це страждає:

Creative marketing targets ***credit-crunched*** *consumers (The Guardian, Jan. 19, 2009).*

Взагалі словосполучення *credit crunch* зараз є настільки популярним, що журналісти британського журналу Guardian навіть говорячи про екологічну катастрофу як наслідок глобальної фінансової кризи вживають словосполучення *ecological credit crunch:*

*The world is heading for an "****ecological credit crunch****" far worse than the current financial crisis because humans are over-using the natural resources of the planet, an international study warns today (Guardian, Oct. 29, 2008).*

Зазначимо, що словоскладання – важливе джерело поповнення словникового складу мови за рахунок власнемовних ресурсів, тобто шляхом творчої комбінації наявного арсеналу функціонально-структурних одиниць, а також дієвий засіб вдосконалення її граматичного складу. В сучасній англійській мові це один з продуктивних способів словотворення [Бортничук 1988, с. 127], причому простежується тенденція до подальшого зростання питомої ваги складних слів. Композит *homedebtor*, що його утворено шляхом словоскладання, виник для позначення людини, що має великий іпотечний кредит і рискує ніколи його не виплатити. Семантика композита зумовлена сумою значень його елементів (*home+debtor*):

Won't make houses any more affordable (or sell) and it will just turn the ***homedebtor*** *into the perfect example of how you can squeeze blood from a turnip (Los Angeles Times Blogs, Oct. 15, 2008).*

Продовжують створюватися нові телескопізми, тобто лексичні одиниці створенні шляхом "зрощення уламків" двох або декількох лексичних одиниць, або ж злиття редукованої частини одного слова з повною формою іншого слова [Єнікєєва 2006, с. 93]. *Staycation*, неологізм, що позначає проведення відпустки вдома завдяки фінансовим скрутнощам, наприклад, було утворено саме за допомогою злиття повної форми першого слова і аферези другого. У той же час інший формоваріант цього слова – *stacation* – утворено шляхом злиття аферези лексеми *stay* і апокопи лексеми *vacation*:

*Experts say it's not uncommon for overscheduled families to choose a "****staycation****", a term whose origin is often attributed to a popular Canadian television series (MSNBC, Mar. 12, 2008).*

Серед інших телескопізмів, з'явившихся під час кризи, ми зареєстрували лексему *funt* (створену Ендрю Смітом з компанії ClearDebt і Річардом Рубіном, засновником веб-сайту www.reallyworried.com), що конвергувала словосполучення *financially untouchable* і позначає людину, якій доводиться прикладати максимум зусиль для отримання будь-якого фінансового продукта, навіть якщо ця людина цілком платоспроможна. Цей акронім, який має метафоричний характер, завдячує своєму існуванню індійській касті "недоторканних" (*untouchables*), людей з якими не рекомендується спілкуватися в індійському суспільстві. Входженню цієї лексеми до узусу сприяє серед іншого веб-ресурс *www. funts.co.uk,* створений для допомоги саме таким людям.

Blackballed from financial service companies, the plight of ***FUNTS*** *is being taken to the House of Commons by MP Stephen Ladyman, who believes everyone should have access to credit (The Sun, June 17, 2008).*

Таким чином, можна дійти висновку, що глобальна фінансова криза спричинює вплив на англійську мову, на її узус, на її збагачення новими лексичними одиницями, використовуючи для цього сталий арсенал "вербо- креативних" засобів (телескопія, словоскладання, акронімізація, нова фразеологія). Деякі одиниці через час скоріше за все відійдуть на дальню периферію мовної системи (напр. *TARP* – В.С.), інші залишаться в узусі. Ми припускаємо що фінансова криза ще зберігає в собі словотворчий потенціал, що робить її перспективним матеріалом для подальшого дослідження.

Література

Бортничук Е.Н., Василенко И.В., Пастушенко Л.П. Словообразование в современном английском языке. – К.: Вища школа, 1988. – 261с. *Зацний Ю.А.* Неологізми англійської мови 80-90 років XX століття. – Запоріжжя: РА "Тандем-У", 1997. – 396 с. *Зацний Ю.А.* Розвиток словникового складу англійської мови в 80ті – 90ті роки XX століття: Дис. д-ра філол. наук: 10.02.04 / Запорізький державний університет. – Запоріжжя, 1999. – 405 с. *Єнікєєва С.М.*

Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови: Монографія. - Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2006. - 303 с. *Клименко О.Л.* Поповнення словникового складу сучасної англійської мови з нелітературних підсистем: Дис… канд. філол. наук: 10.02.04 / Запорізький держуніверситет. – Запоріжжя, 1999. – 198 с.

ЧИРВОНИЙ О.С.
(Запорізький нац. ун-т)

СКОРОЧЕННЯ В АНГЛОМОВНОМУ КОМП'ЮТЕРНОМУ ЛЕКСИКОНІ

Скорочення є потужним словотворчим засобом розвитку комп'ютерного лексикону, його активне застосування відбиває тенденцію до раціоналізації мови, до економії мовних зусиль. Виділення основних видів скорочень в комп'ютерному лексиконі сучасної англійської мови та їх опис є метою нашої статті. Об'єктом дослідження є скорочення сфери новітніх технологій, а предметом – особливості їх етимології, функціонування та узуалізації. Практичною базою дослідження стали матеріали Інтернет-сайтів, присвячених дослідженню англомовних інновацій - www.wordspy.com, www.catb.org, www.netlingo.com та інших.

Дослідники стверджують, що причиною активного створення скорочених одиниць є «прагнення комунікантів скоротити складні найменування, форма яких суперечить цілісності і єдності їх номінативній функції» [Левицький 2000, с. 141]. Водночас, це означає, що внаслідок прагнення до скорочення і спрощення створені в такий спосіб мовні одиниці менш сприяють «продуктивному використанню утворених ними структур» [Бондаренко 2001, с. 10]. Акроніми, представляючи собою комбінацію початкових букв слів, які скорочуються, можуть бути літерними, літерно-звуковими чи звуковими.

В нашій статті ми застосуємо типологізацію скорочень, запропоновану Р.К.Махачашвілі [Махачашвілі 2008, с. 72], у модифікованому вигляді. Згідно з нею, скорочення комп'ютерного лексикону можуть бути поділені на три підтипи:

1) ***акроніми***: MUNG (Mash Until No Good), HAND (Have A Nice Day), JAM (Just a Minute), kiss (Keep it simple, stupid), IMHO (In My Humble Opinion), DAC (Digital-toAnalog Converter), TRON (The Real-time Operating System Nucleus), FAT (File Allocation Tables), та інші.

Зафіксовані одиничні випадки запозичення іншомовних акронімів - SUSE (частина назви операційної системи SUSE Linux, від німецького "Software- und System-Entwicklung"). Факт фіксації таких одиниць вказує на транснаціональну природу скорочення і легкість процесу запозичення лексем, пов'язаних з інформаційними технологіями.

*Longtime Microsoft foe Novell has signed an agreement to acquire **SuSE Linux** for $210 million in cash, while IBM, the most powerful backer of the Linux operating system, will make a $50 million investment in Novell. - Novell to acquire **SuSE Linux**, ZDNet News: Nov 4, 2003*

На думку деяких вчених, значення акронімів в тому, що вони, незважаючи на свою скорочену форму, часто беруть участь в подальшому словотворенні [Зацний 1999, с.21; Клименко 1999, с.206], наприклад address munging – "постійна зміна власної Інтернет-адреси з метою заплутати сліди", openSUSE – одна з модифікацій згадуваної операційної системи, і т.і. Слід, однак, зазначити, що подібна словотворча активність властива також і абревіатурам комп'ютерного лексикону.

2) **абревіатури**: *AGP (Accelerated Graphics Port), CGI (Common Gateway Interface), HDTV (High Definition Television), AMD (Advanced Micro Devices), AOL*